

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2024-04-

Nr. (1.1.3E-141) 10-

DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, vykdydama Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio 2024 m. kovo 29 d. pavedimą Nr. S-949 (įgyvendinant Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2024 m. kovo 28 d. sprendimą Nr. SV-S-1359), teikia Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo Nr. I-1562 13 ir 26 straipsnių pakeitimo projektą (toliau – projektas).

Projekto tikslai:

- užtikrinti visų asmenų, patyrusių neturtinę žalą dėl paciento mirties, teisę į šios žalos atlyginimą;
- užtikrinti Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos (toliau – Komisija) narių ir ekspertų teisę gauti teisingą apmokėjimą.

I. Sprendžiama problema.

1) Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2024-01-24 nutarime Nr. KT10-N1/2024 byloje Nr. 9/2023-16/2023 (toliau – KT nutarimas) konstatavo, kad Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo (toliau – Įstatymas) 13 straipsnis (2019 m. gruodžio 17 d. redakcija) tiek, kiek pagal jį ne visi asmenys, dėl paciento mirties patyrę neturtinę žalą, turi teisę į tokios žalos atlyginimą šio įstatymo nustatyta tvarka, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

Įstatymo 13 straipsnyje įtvirtintas baigtinis asmenų, turinčių teisę gauti paciento sveikatai padarytos žalos atlyginimą, sąrašas – mirusio paciento sutuoktinis, nedarbingi tėvai (įtėviai), kiti nedarbingi išlaikytiniai, mirusio paciento vaikas, gimęs po jo mirties, su pacientu susiję ypač artimu ir glaudžiu ryšiu mirusio paciento darbingi tėvai (įtėviai) ir pilnamečiai vaikai (įvaikiai) gali kreiptis dėl žalos atlyginimo pagal Įstatymą, o kiti Įstatyme nenurodyti asmenys dėl žalos atlyginimo turi kreiptis pagal bendrąsias civilinės atsakomybės sąlygas (į teismą). Įgyvendinant KT nutarimą turi būti panaikinamas šis teisės kreiptis dėl neturtinės žalos atlyginimo apribojimas, t. y. nustatyta, kad tokia teisė turi visi neturtinę žalą dėl paciento mirties patyrę asmenys (visi asmenys, kuriuos su pacientu siejo ypač artimas ir glaudus ryšys).

2) Įstatyme numatytas Komisijos narių ir ekspertų bei kitų sveikatos priežiūros specialistų, teikiančių išvadas Komisijai, (toliau kartu – ekspertai) apmokėjimas nesuderintas su Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 pakeitimo įstatymu (nauja redakcija išdėstytu Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymu) (toliau – Darbo apmokėjimo įstatymas). Darbo apmokėjimo įstatymu nuo 2024 m. sausio 1 d. nustatytas naujas pareiginės algos koeficiento vienetas – Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo)

Biudžetinė įstaiga
Vilniaus g. 33
LT-01402 Vilnius

Tel. +370 800 66 004
El. p. ministerija@sam.lt, <https://sam.lrv.lt>
E. pristatymo dėžutės adresas 188603472

Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre
Kodas 188603472

bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatyme nustatytas pareiginės algos (atlyginimo) bazinis dydis (1 785,4 euro) (toliau – naujas bazinis dydis), tačiau Įstatyme numatyta, kad Komisijos nariams už atstovavimą teismuose ir pasiruošimą teismo posėdžiams, o ekspertams už išvadas, dalyvavimą Komisijos posėdžiuose, atstovavimą teismuose ir pasiruošimą teismo posėdžiams atlygis apskaičiuojamas naudojant pareiginės algos bazinį dydį (t. y. Seimo patvirtintą atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų, valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų darbuotojų pareiginės algos (atlyginimo) bazinį dydį. Įstatyme numatyti minėto atlygio koeficientai taip pat turi būti tikslinami, kad būtų tinkami juos naudojant su nauju baziniu dydžiu.

II. Siūlomos priemonės. Projektu siūloma nustatyti:

- kad teisę tik į neturtinės žalos atlyginimą turi visi asmenys, kuriuos su pacientu siejo ypač artimas ir glaudus ryšys. Dėl ryšio artimumo ir glaudumo sprestų Komisija pagal šių asmenų ar jų atstovo pateiktus duomenis, patvirtinančius paciento ir šių asmenų ypač artimą ir glaudų ryšį (atsižvelgiant į bendravimo intensyvumą ir rūpinimosi vienas kitu pobūdį).

Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamentas 2024 m. vasario 19 d. rašte „Dėl Konstitucinio Teismo 2024 m. sausio 24 d. nutarimo Nr. KT10-N1/2024 įgyvendinimo“ siūlė apsvarstyti poreikį bei galimybę keisti ir Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos sudėties formavimo tvarką, į jos sudėtį įtraukiant ir specialistus, turinčius ekspertinių žinių ir gebėjimų konstatuoti asmenų, besikreipiančių į šią komisiją dėl paciento mirties patirtos neturtinės žalos atlyginimo, artimą bei glaudų ryšį emociniu bei psichologiniu aspektu. Pažymėtina, kad Komisija ir iki šiol sprendė dėl mirusio paciento ir jo tėvų bei pilnamečių vaikų ryšio artimumo ir glaudumo, tad ši veikla Komisijai nebūtų nauja ir Komisijai naujų kompetencijų šiuo atžvilgiu nereikia.

- tokius naujo bazinio dydžio koeficientus, kad Komisijos narių ir ekspertų atlygio išraiška eurais liktų iš esmės tokia pat, kaip šiuo metu, t. y. nustatyti, kad:

- Komisijos nariams ir ekspertams mokamas:
 - 0,009 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už vieną atstovavimo teismuose nagrinėjant vieną civilinę bylą valandą (taikant pareiginės algos bazinį dydį 1 785,4 euro, tai būtų 16,07 euro (0,82 euro daugiau nei šiuo metu);
 - 0,015 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už pasiruošimą atstovauti viename teismo posėdyje (26,78 euro (0,74 euro daugiau nei šiuo metu);
- ekspertams mokamas:
 - 0,237 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už sveikatos apsaugos ministro nustatytus reikalavimus atitinkančios išvados pateikimą (423,14 euro (0,92 euro daugiau nei šiuo metu);
 - 0,009 pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už kiekvieną dalyvavimo Komisijos posėdyje valandą (16,07 euro (0,82 euro daugiau nei šiuo metu)).

Siūloma numatyti, kad įstatymas taikomas apskaičiuojant Komisijos narių, ekspertų ir kitų, ekspertų sąraše nenurodytų sveikatos priežiūros specialistų, teikiančių išvadas Komisijai, atlygį nuo 2024 m. sausio 1 d. (t. y. nuo Darbo apmokėjimo įstatymo įsigaliojimo dienos).

III. Priemonių kaštai. Vidutiniškai per metus išvadas Komisijai teikia 142 ekspertai, kuriems už išvadų teikimą sumokama. Pagal įstatymo projektą 142 ekspertams per metus už išvadas reikėtų sumokėti 60 086 eurą ($142 \times 0,237 \times 1\,785,4$), t. y. 130 eurų daugiau nei reikėtų pagal šiuo metu galiojantį reguliavimą).

Darant prielaidą, kad dalyvauti Komisijos posėdyje kviečiama 2 proc. išvadas teikusių ekspertų ($142 \times 0,02 = 3$) ir jame paaiškinimus teikia 0,4 val. (25 min.), pagal įstatymo projektą 142 ekspertų per metus už dalyvavimą Komisijos posėdžiuose reikėtų sumokėti 48,20 euro ($3 \times 0,009 \times 1\,785,4 \times 0,4$), t. y. 1 euro daugiau nei reikėtų pagal šiuo metu galiojantį reguliavimą.

Darant prielaidą, kad visi išvadas teikę ekspertai kviečiami dalyvauti Komisijos posėdyje ir jame paaiškinimus teikia 0,4 val. (25 min.), pagal įstatymo projektą 142 ekspertų per metus už dalyvavimą Komisijos posėdžiuose reikėtų sumokėti 912,70 euro ($((142 \times 0,009 \times 1\,785,4) \times 0,4)$), t. y. 46 eurai daugiau nei reikėtų pagal šiuo metu galiojantį reguliavimą.

Vidutiniškai per metus į teismą kreipiamasi dėl 24 Komisijos sprendimų. Darant prielaidą, kad vienoje teismo byloje vienas Komisijos narys ir vienas ekspertas kviečiami dalyvauti po vieną kartą po vieną valandą, Komisijos nariams ir ekspertams per metus:

- už dalyvavimą teismo posėdžiuose reikėtų sumokėti 771,29 euro ($24 \times 2 \times 0,009 \times 1\,785,4$), t. y. 39 eurai daugiau nei reikėtų pagal šiuo metu galiojantį reguliavimą;

- už pasirengimą teismo posėdžiams reikėtų sumokėti 1 285,49 ($24 \times 2 \times 0,015 \times 1\,785,4$), t. y. 36 eurai daugiau nei reikėtų pagal šiuo metu galiojantį reguliavimą.

Iš viso įstatymo projekto nuostatomis dėl Komisijos narių ir ekspertų veiklos apmokėjimo įgyvendinti per metus reikėtų nuo 62 191 iki 63 055 eurų, t. y. papildomai – nuo 206 iki 251 euro.

Komisijos nariams ir ekspertams atlygis mokamas iš Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VLK) administruojamos sąskaitos, kurioje kaupiamos asmens sveikatos priežiūros įstaigų įmokos žalai, atsiradusiai dėl paciento sveikatai padarytos žalos, atlyginti (toliau – sąskaita).

2024 m. planuojamos sąskaitos pajamos – 6 509 tūkst. eurų, o Komisijos ir ekspertų veiklai apmokėti suplanuota 250 tūkst. eurų.

2023 m. Komisija pagal žalos be kaltės modelį priėmė 20 sprendimų, kuriais 399 300 Eur neturtinės žalos atlyginta 34 pareiškėjams. Pagal žalos be kaltės modelį vienam pareiškėjui nustatyta vidutiniškai 11 700 Eur neturtinės žalos dėl paciento mirties.

Darant prielaidą, kad dėl vienos mirties papildomai neturtinė žala būtų atlyginama nuo 1 iki 6 asmenų (pvz., sugyventiniui, broliui arba seseriai ir 4 anūkams), vienos mirties atveju papildomai reikėtų nuo 11 700 iki 70 200 Eur. Jei kiekvienais metais būtų tiek pat (22) kaip 2023 m. pacientų mirčių (atitinkančių įstatymo 24 straipsnio 6 dalyje nurodytas sąlygas), įstatymo nuostatų dėl platesnio asmenų, turinčių teisę į neturtinės žalos atlyginimą, rato įgyvendinimui kasmet papildomai reikėtų nuo 257 400 iki 1 544 400 Eur. Pažymėtina, kad šios sumos apskaičiuotos pagal mirusiojo vaikams, tėvams ir sutuoktiniams ir kitiems nedarbingiems išlaikytiniams išmokėtų neturtinės žalos dydžių vidurkį, tačiau tikėtina, kad kitų asmenų, turinčių teisę į neturtinės žalos atlyginimą, neturtinė žala galimai bus nustatyta mažesnė, nes manytina, kad jų ryšio su mirusiuoju artimumas ir glaudumas būtų mažesnis nei tėvų, vaikų ar sutuoktinio.

Iš viso įstatymo projektui įgyvendinti per metus reikėtų nuo 257 606 iki 1 544 651 eurų.

IV. Įstatymo įgyvendinimas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 72 straipsniu ir KT nutarimu, Komisija jau nuo 2024 m. sausio 24 d. privalo priimti ir Įstatyme nenurodytų asmenų prašymus dėl žalos atlyginimo.

Vadovaujantis Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 10 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatų patvirtinimo“, Komisijos sekretorius žymi kiekvieno Komisijos nario darbo posėdžiuose laiką, jo nagrinėtų prašymų skaičių ir šiuos duomenis teikia Vyriausybės įgaliotai institucijai, administruojančiai sąskaitą. Vadovaujantis Ekspertų sąrašo sudarymo ir ekspertų išvadų teikimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. V-36 „Dėl Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo įgyvendinimo“, Komisijos sekretorius taip pat žymi eksperto ir kito sveikatos priežiūros specialisto dalyvavimo Komisijos posėdžiuose laiką ir pateiktų išvadų skaičių, o Vyriausybės įgaliota institucija – jų dalyvavimo teismo posėdžiuose ir pasirošimo atstovauti juose laiką. Atlygį pagal šiuos duomenis apskaičiuoja ir Komisijos nariams, ekspertams ir kitiems išvadas Komisijai teikiantiems specialistams iš sąskaitos sumoka Vyriausybės įgaliota institucija.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. vasario 7 d. nutarimu Nr. 105 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 10 d. nutarimo Nr. 152 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ buvo pakeisti Komisijos narių apmokėjimo už posėdžius ir pasirengimą jiems koeficientai taikant naują bazinį dydį, 2024 m. vasario 12–19 d. buvo pasirašytos pakeistos paslaugų teikimo sutartys su Komisijos nariais. Jose buvo pakeistas ne tik atlygio už posėdžius ir pasirengimą jiems, bet, siekiant užtikrinti teisingą apmokėjimą už darbą, ir atlygio už dalyvavimą teismo posėdžiuose ir pasirengimą jiems koeficientai – atitinkamai 0,00855 (įstatymo projektu siūlomas koeficientas 0,009) ir 0,01459 (įstatymo projektu siūlomas koeficientas 0,015).

Atitinkamai nuo 2024 m. kovo 8 d. buvo pasirašomos pakeistos paslaugų teikimo sutartys su ekspertais ir numatyti tokie koeficientai: 0,23649 už išvados parengimą (įstatymo projektu siūloma 0,237), 0,00855 už dalyvavimo Komisijos posėdyje valandą (įstatymo projektu siūloma 0,009), 0,00855 už atstovavimo teisme valandą (įstatymo projektu siūloma 0,009) ir 0,01459 už pasiruošimą teismo posėdžiui (įstatymo projektu siūloma 0,015).

Tad įsigaliojus įstatymui, Komisijos nariams ir ekspertams turės būti sumokėtas pagal įstatymo projekte numatytus koeficientus apskaičiuoto atlygio ir laikotarpiu nuo 2024 m. sausio 1 d. iki įstatymo įsigaliojimo faktiškai sumokėto atlygio skirtumas. Šis skirtumas turėtų būti labai nežymus, atsižvelgiant į pirmiau pateiktus duomenis apie nedidelį metinį papildomų lėšų poreikį, kurį individualiai kiekvienam ekspertui ir Komisijos nariui apskaičiuos ir sumokės VPK įsigaliojus įstatymui. Įstatymo projekte numatyta, kad šis skirtumas turi būti sumokėtas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo šio įstatymo įsigaliojimo.

V. Rodikliai, pagal kuriuos bus stebimas sprendimo įgyvendinimas. Nenustatomi.

VI. Nauda visuomenei.

Priėmus įstatymo projektą bus užtikrinta:

- asmenų konstitucinė teisė gauti neturtinės žalos dėl paciento mirties atlyginimą;
- visų tokią žalą patyrusių asmenų lygiateisiškumas;
- vienodos ir aiškos sąlygos visiems neturtinę žalą dėl paciento mirties patyrusiems asmenims gauti neturtinės žalos atlyginimą;
- Komisijos narių ir ekspertų teisė gauti teisingą apmokėjimą;
- Įstatymo nuostatų suderinamumas su Darbo apmokėjimo įstatymo nuostatomis.

Projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Projektas derintas su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija ir Valstybine ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos.

Finansų ministerija pastabų neturėjo. Į Teisingumo ministerijos pastabas atsižvelgta (papildytas aiškinamasis raštas informacija apie Komisijos narių ir ekspertų atlygio mokėjimą nuo 2024 m. sausio 1 d., o projektas papildytas nuostatomis dėl Komisijos nariams ir ekspertams nuo 2024 m. sausio 1 d. iki šio įstatymo įsigaliojimo sumokėto atlygio ir šiuo laikotarpiu mokėtino atlygio, apskaičiuoto pagal šį įstatymą, skirtumo sumokėjimo). Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pateikė pasiūlymus el. paštu (pridedama), į juos atsižvelgta.

Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos projekto nuostatomis pastabų neturėjo, tačiau pateikė siūlymus dėl kitų projektu nekeičiamų ir su projekto tikslais nesusijusių įstatymo nuostatų keitimo. Šie pasiūlymai bus svarstomi rengiant kitus Įstatymo pakeitimo projektus.

Patikslintas projektas suderintas darbo tvarka su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Valstybine ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos.

Projektą parengė Sveikatos apsaugos ministerijos Teisės skyriaus (vedėjas Donatas Keršis, tel. +370 5 205 5290, el. paštas donatas.kersis@sam.lt) patarėja Aušrinė Storpirstienė (tel. 219 3319, el. paštas ausrine.storpirstiene@sam.lt).

PRIDEDAMA:

1. Projektas, 2 lapai.
2. Projekto lyginamasis variantas, 2 lapai.
3. Projekto aiškinamasis raštas, 7 lapai.
4. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pasiūlymai, el. laiškas.

Ministras

Arūnas Dulkys

Aušrinė Storpirstienė, tel. 219 3319, el. paštas ausrine.storpirstiene@sam.lt